

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate; de Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77355](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77355)

30. cujus particularis obligat subditum in conscientia, non expectato consensu subditi, & ejus acceptatione: Ergo etiam lex obligat totam communitatem, non expectato consensu sive acceptatione populi. Antecedens est certum, & conceditur ab omnibus. Consequentia verò probatur, quia lex non habet minorem vim obligandi totam communitatem, quam præceptum particulare particulares personas; nam sicut præceptum est mandatum particulare illius qui superior est, particulari personæ; ita lex est præceptum commune illius qui superior est, toti communitati.

31. Confirmatur: Obligatio legis oritur ex subjectione quâ subditi prælati subditi, & obedientia quam illis præstare tenentur: Sed obedientiæ vis non oritur à subditi acceptatione, sed ab excellentia autoritatis quam superiores habent in subditos; nam sicut in naturalibus oportuit ut per quandam necessitatem moverentur inferiora à suis superioribus ad suas actiones naturales, puta corpora sublunaria à cælestibus, per excellentiam naturalis virtutis divinitus illis communicatæ; ita in rebus humanis oportet quod inferiores per voluntatem moveantur à suis superioribus, secundum quandam necessitatem moralem, in qua consistit obligatio legis, ut docet D. Thomas 2. 2. quæst. 104. art. 5. his verbis: *Obediens movetur ad imperium præcipientis, quadam necessitate justitia, sicut res naturalis movetur ex virtute sui motoris, necessitate natura*: Ergo obligatio legis non pendet à consensu seu acceptatione populi.

32. Confirmatur ampliùs: Valde inefficax & penè inutilis esset potestas Legislatoris, si non posset cogere subditos ad acceptandam, & observandam legem justam & utilem. Imò nisi lex cogeret subditos, & obligationem induceret, absque dependentia ab eorum approbatione & acceptatione, subditi que possent dissentire, esset bellum utrinque justum; nam & Prælatus justè exigeret obedientiam & observationem legis, & subditi justè resisteret, cum acceptatio legis ejus arbitrio commissa esset: Sed hæc videntur absurda & inconvenientia: Ergo &c.

33. Advertendum est tamen, quod si populus aut major & sanior pars illius, non acceptet legem promulgatam, Princeps prudenter ager, regulariter loquendo, si legem abroget, vel saltem suspendat, ad evitandos tumultus & rebelliones, aliaque gravia inconvenientia, nam ut Proverb. 3. dicitur: *Qui nimis emungit, elicit sanguinem*. Dixi, *regulariter loquendo*, nam si ex abrogatione aut suspensione legis, graviora sequantur inconvenientia, prudentiùs ager, si non abroget vel suspendat eam: v. g. si ex abrogatione vel suspensione legis, maximè enervaretur autoritas Principis apud subditos, ita ut congruè illos gubernare non posset, vel si res præcepta esset majoris momenti quàm carentia prædictorum inconvenientium, prudenter ager Princeps non abrogans, aut non suspendens talem legem.

34. Notandum est etiam, quod quando Princeps, videns aut sciens subditos legem suam non servare, non punit aut reprehendit eos, cum possit, tacitè legis obligationem auferre videtur. Ad quod nonnulli dicunt sufficere duos aut tres actus factos contra legem, sciente Principe, & non puniente, cum possit. Sunt etiam qui asserunt, non esse necessarium hos actus fieri in præsentia Principis, aut eo sciente, sed satis esse fieri scientibus ejus ministris, in curiis supremis, aut Episcopis, si lex fuerit Pontificia.

Tom. III.

A Tertiò observandum est, quod quando major pars populi non acceptat nec observat legem, minor pars quæ remanet, potest licitè majori se conformare, non acceptando, nec observando eam; ita ut quamvis primi qui non acceptaverunt legem justam, peccaverint non acceptando & non servando illam, & similiter illi qui eos primò secuti sunt; postquam tamen res pervenit ad eum statum, quod major pars populi non acceptet nec observet legem, tunc minor pars excusatur non acceptans nec observans; quia tunc Princeps censetur, moraliter loquendo, non velle obligare minorem partem populi, cum illa minor pars habeat sufficientem causam excusationis, videns majorem partem non acceptare legem; ac proinde tunc Princeps, vel virtualiter abrogat legem pro illa minori parte, vel saltem virtualiter dispensat cum illa.

§. II.

Solvuntur objectiones.

O Bjectiones primò: Cap. *In istis* dist. 4. refertur quedam sententia Augustini lib. 1. de vera religione cap. 31. sic dicentis: *Leges statuuntur, cum promulgantur; firmanur, cum moribus utentium approbantur*: Ergo quantumcumque leges instituantur & promulgentur, nondum habent firmitatem & robur obligandi, donec à populo acceptentur. Unde in lege, *De quibus*, nondum ff. de legibus, sic dicitur: *Ipsa leges non alia de causa nos tenent, quam quod judicio populi receptæ sunt*. Et Aristoteles lib. 2. politic. cap. 6. in fine dicit, legem nullam vim habere ut sibi pareatur, nisi ex more, id est ex consuetudine & acceptatione populi.

Ad testimonium Augustini respondeo primò, illa verba non inveniri in Augustino, sed fuisse à Gratiano addita.

Respondeo secundò, quod autoritas illa magis nobis favet quàm noceat, nam si leges instituantur quando promulgantur, sicut promulgantur independenter ab acceptatione populi, sic instituantur & obligant in actu secundo, independenter à tali acceptatione, cum hujusmodi obligatio in actu secundo, per modum proprietatis à lege promulgata oriatur. Cum autem dicitur in eadem autoritate, quod leges moribus utentium firmanur, non significatur, quod ab illis habeant vim obligandi, vel dependenter ab eis, sed sensus est, quod cum priùs habuerint eam independenter ab illis, roboratur hæc vis moribus utentium, & confirmatur per usum, quatenus per eum remouentur à periculo abrogationis alioquin futuræ, Principe cedente nimia resistentiæ, vel contrariâ consuetudine præscribente. Unde ibidem subditur: *Sicut enim moribus utentium in contrarium nonnulla leges hodie abrogatæ sunt, ita moribus utentium ipsæ leges confirmantur*.

Ad secundum desumptum ex lege *De quibus*, respondeo id solùm esse verum de legibus non datis à Legislatore supremo & independente, sed dependente à consensu populi, legum approbationem sibi reservantis.

Ad locum verò Aristotelis dico, solùm velle illis verbis legem non habere vim obligandi, si per contrariam consuetudinem fuerit abrogata. Vel, ut alij interpretantur, Aristotelem ibi loqui non de vi obligativa legis, quam supponitur habere ex Legislatoris voluntate, sed de assuetudine &

Y y ij

facilitate eam servandi, quæ comparatur multo-
rum actuum frequentatione, quæ longum tem-
pus requirit. Est enim ibi Philosophi scopus,
ostendere non esse facile leges mutandas, ne per
hujusmodi frequentem mutationem subditi as-
suescant superiori non parere, cui facile parere
assuevimus ex more, qui ex frequentatis acti-
bus acquiritur.

40. Objicies secundò: Lex cui tota communitas re-
pugnat, non expedit bono communi, imò vergit
in damnum illius, & propter populi rebellionem
& tumultum, magnum ex illa incommodum ori-
tur: Ergo cum lex non obliget, nisi conducat ad
bonum commune, imò veram rationem legis non
habeat, si ad bonum commune non ordinetur,
ut disp. 1. art. 2. ostensum est, lex cui tota com-
munitas repugnat, non obligat ob defectum con-
sensûs & acceptationis populi.

41. Respondeo, dato Antecedente, negando Con-
sequentiam. Esto enim lex cui tota communitas
repugnat, & reddita est inutilis & periculosa pro-
pter difficultatem eam servandi, non obliget,
nego tamen eam non obligare ex defectu con-
sensûs & acceptationis populi; nam adhuc stan-
te difficultate & populi repugnantia, posset su-
perior legis observantiam urgere, quamvis non
deberet, quando major pars communitatis repu-
gnat. Ratio ergo cur lex in eo casu non obliget,
sumitur ex eo quod tunc Princeps virtualiter de-
rogat ipsi legi; unde potius voluntas Principis
reddit tunc legem invalidam, quam non acce-
ptatio populi, quæ tantum occasionaliter dicitur
illam abrogare.

42. Objicies tertio: Consuetudo potest abrogare
legem, ut communiter Jurisperiti docent: Ergo
per non acceptationem potest lex non obligare.
Consequentia patet, quia non acceptatio populi
æquivaleret consuetudini, cum consuetudo abro-
gativa legis nihil aliud sit quam quædam non ac-
ceptatio legis jam obligantis, & nondum fir-
mata.

43. Respondeo, consuetudinem non habere vim
abrogandi legem, nisi sit legitime præscripta:
non præscribitur autem legitime, quando resistit
& refragatur præscriptioni ille cuius interest. At-
que ita populus non præscripsit neque acquisivit
sibi jus non parendi legibus, nisi acceptentur;
cum Legislatores huic usui sæpissimè resistant,
subditosque adigant ad legum acceptationem.

44. Objicies quartò: Legislator civilis accipit po-
testatem legislativam à Republica: Ergo depen-
dent à consensu illius leges fert, subindeque
leges civiles sub hac tacita conditione feruntur,
ut vim habeant, si fuerint acceptatæ & usu rece-
ptæ. Quod confirmari potest exemplo Romano-
rum, apud quos referente Alexandro ab Alexan-
dro lib. 6. dierum genial. cap. 16. non antea le-
ges obligabant, quam fuissent à populo acce-
ptatæ.

45. Respondeo, concesso Antecedente, negando
Consequentiam, nam semel à populo in Princi-
pem translatà potestate legislativâ, penes ipsum
tantum est leges condere, iisque populum obli-
gare, independenter ab ipsius consensu & acce-
ptione. Nec ullum fundamentum est asserendi,
populum sub hac conditione, ut leges vim ha-
beant, si fuerint acceptatæ, & usu receptæ, suam
potestatem legislativam in Principem transfuisse;
præsertim cum talis conditio valde debiliter
obedientiam & subordinationem subditorum er-
ga superiorem, quæ ad rectam gubernationem

maximè necessaria est, ut passim docet Aristote-
les in libris Politicorum. Unde licet populus Ro-
manus initio sub hac conditione suam potesta-
tem in legislatores transtulisset, ideoque tunc
temporis eorum leges antea non obligarent,
quam à populo acceptatæ fuissent, postea tamen
idem populus totam suam potestatem transtulit
in Legislatores & capita Reipublicæ, eaque sine
ulla limitatione usi sunt.

D. Thomas hic art. 4. explicat divisionem le-
gum humanarum ab Isidoro traditam, & discrimen
quod inter jus gentium & jus naturale repe-
ritur. Verum quia de primo sufficienter egimus
suprà disp. 1. art. 3. & de secundo dicemus in
Tractatu de quatuor virtutibus cardinalibus, cum
de jure, quod est objectum justitiæ, differemus,
ab utraque quæstione in presenti abstinemus, ne
eadem sæpius repetamus. Unde fit

DISPVATIO V.

De potestate legis humane.

Ad quæstionem 96. D. Thomæ.

C Onsideratà existentia & quidditate legis
humane, variisque ejus qualitatibus &
conditionibus, superest ut de ejus pote-
state differamus, & ad quæ, & quos, illa obligare
possit, breviter declarem.

ARTICVLVS I.

Utrum lex humana possit obligare ad actus
internos?

§. I.

Quibusdam præmissis referuntur sententiæ.

P Ro intelligentia & resolutione hujus difficul-
tatis, notandum est, illam procedere non solum
de actibus internis secundum se, id est quatenus
nullo modo connectuntur cum externis, qui sunt
purè interni, sed etiam de iis, ut cum externis
connexionem habent. Dupliciter autem potest
connecti actus internus cum exteriori, primo ut
causa & forma illius, quæ ratione volitionis
efficax furandi connectitur cum furto exteriori,
& hæc connexio est per se. Secundo modo etiam
connectitur per se, saltem ut conditio necessariò
requisita ad substantiam actus exterioris in gene-
re moris consideratam. Hoc modo attentio con-
nectitur cum oratione vocali, & dolor internus
cum confessione sacramentali, & intentio bapti-
zandi cum actione externa baptizantis; non enim
est vera oratio exterior in genere moris conside-
rata, nisi procedat ex aliqua attentione; nec vera
confessio sacramentalis, quæ non procedit ex do-
lore interno; nec vera actio baptizandi, quæ ex
intentione ministri non sequitur. Est autem ma-
nifesta differentia inter actus primi & secundi
generis, nam actus primi generis sufficienter ma-
nifestantur per exteriores; quis enim non videat
volitionem furandi manifestari per furtum exte-
rius? Actus verò secundi generis non sufficienter
manifestantur per actus exteriores, recitatio